

LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

Tekniken för kvinnor eller kvinnor för tekniken?

En kvalitativ studie om kvinnliga civilingenjörers upplevelser som
studenter på Lunds Tekniska Högskola

Författare: Josefine Grönlund & Amanda Nilsson

Kandidatuppsats: SOCK04, 15 hp

Termin: VT-2020

Handledare: Magnus Ring

Abstrakt

Författare:	Josefine Grönlund & Amanda Nilsson
Titel:	Tekniken för kvinnor eller kvinnor för tekniken?
Kandidatuppsats:	SOCK04, 15 hp
Handledare	Magnus Ring
Institution:	Sociologiska institutionen, vårterminen 2020
Ordantal:	13 510
Datum:	2020-05-25
Sammanfattning:	<p>Kvinnors tillgång och plats på det tekniska fältet har länge varit problematisk. Trots flertalet satsningar för att få in fler tjejer på ingenjörsutbildningarna, har förändringen varit liten visar statistiken. Detta problem finns redan från tidig skolålder, under utbildningarna och efter. Syftet med uppsatsen är att undersöka den upplevelsen av att vara underrepresenterad kvinnlig civilingenjörstudent på Lunds Tekniska Högskola. Genom att skapa en bild om vad som gjorde att de valde sina utbildningar; hur den dagliga verkligheten ser ut och slutligen förväntningar på framtida arbetsmarknad; kan förståelse erhållas kring upplevelsen. Detta är en kvalitativ studie som har använt sig av semistrukturerade intervjuer. Urvalet var målinriktat och endast aktiva kvinnliga studenter från Lunds Tekniska Högskolas civilingenjörsutbildningar uppfyllde kriterierna. I slutändan intervjuades sju studenter. Sammanfattningsvis är de viktigaste slutsatserna att: genom den homogena omgivningen, normaliseringsprocesser och ett skapande av ett dubbelt jag, hanterar dessa kvinnor motgångar som för dem kanske inte är så uppenbara. Trots detta är de väsentliga pusselbitar i förändringen som pågår på det tekniska området. Uppsatsens resultat ger en liten inblick, som ej kan generaliseras, i hur det kan vara att leva som underrepresenterad kvinna inom ett mansdominerat fält.</p>

Nyckelord: Teknisk utbildning, Genus, Kvinnliga civilingenjörer, Underrepresenterat kön

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Lunds Tekniska Högskola (LTH)	2
1.2 Syfte och frågeställning	3
1.3 Avgränsningar	3
2. Tidigare forskning	4
2.1 Vem tillhör tekniken?	4
2.1.1 Grundskolan	4
2.1.2 Vidareutbildning	4
2.1.3 Arbetslivet	5
2.2 Framgångsrika kvinnliga ingenjörstudenter	6
2.3 Könsskillnader kring prestation i grundskolan	6
2.4 Fallstudie kring jämställdhet på en fysikfakultet	7
3. Metod	7
3.1 Kvalitativ metod	7
3.2 Etik	8
3.3 Urval	8
3.3.1 Att finna urvalet	9
3.4 Utförande	9
3.4.1 Intervjuteknik	9
3.4.2 Utförande av intervjuer	10
4. Analysmetod	11
4.1 Sortering och tematisering	11
4.2 Tolkning av empiri	12
5. Teori	12
5.1 Genusstruktur och teori	12
5.1.1 Teknikens dikotomi	12
5.1.2 Symbolisk maskulinitet	13
5.2 Strukturell bakgrund	14
5.2.1 Habitus	14
5.2.2 Fält	14
5.2.3 Kapital	15
5.3 Interaktionism	15
5.3.1 Signifikanta symboler	15

5.3.2 Jaget	16
5.3.3 Den generaliserade andra	16
5.3.4 "I" och "Me"	16
6. Redovisning av data.....	17
6.1 Dåtid.....	17
6.2 Nutid.....	17
6.3 Framtid	18
7. Analys.....	19
7.1 Tillgång till det tekniska fältet	19
7.1.1 Indirekt påverkan gällande utbildning	19
7.1.2 Direkt påverkan gällande utbildning	20
7.1.3 Homogen population.....	21
7.2 Normaliseringsprocess	23
7.2.1 Symbolisk maskulinitet.....	23
7.2.2 Stämning LTH.....	24
7.3 Kvotering och arbetsroller	25
7.3.1 Fördelar och nackdelar som kvinna.....	25
7.3.2 Kvinnofällan.....	26
7.4 Prestation och självbild	28
7.4.1 Engagemang	28
7.4.2 Det dubbla jaget.....	30
8. Diskussion	32
8.1 Sammanfattning	32
8.2 Förslag på framtida forskning.....	34
9. Referenser	35
10. Bilagor	38
10.1 Bilaga 1.....	38
10.2 Bilaga 2.....	40

1. Inledning

“Tills helt nyligen var det ganska självklart att det mest var pojkar som var hackers och pojkar som sökte sig till utbildningar i maskinteknik. Och ingen ifrågasatte att sjuksköterskan, som i intensivvården dagligen hanterade många tekniska apparater, sades ha ett vårdande yrke, medan chefsingenjören, som mest satt på sammanträden, sades ha ett tekniskt.” (Berner, 2003:15).

Länge har teknikens värld inneburit ett uteslutande av kvinnor och dominans av män. Trots flertalet satsningar som kampanjer och statliga bidrag under stora delar av nittonhundratalets slut, är fortfarande antalet kvinnliga studerande ingenjörer betydligt underrepresenterade (Faulkner, 2003:23). Utbildade civilingenjörer är och har varit eftertraktade på arbetsmarknaden, en trend som verkar fortsätta. Inom civilingenjörsområden som elektroteknik och datateknik uppger åtta av tio arbetsgivare att inom de tre närmsta åren kommer behovet fortsätta öka ytterligare (Statistiska Centralbyrån [SCB], 2019:25). Statistik visar på att barn med minst en högutbildad förälder har större chans att gå vidare till universitetsstudier själva, speciellt inom områden för civilingenjörer. Av de barn som har två högutbildade föräldrar är det 80% som väljer att studera vidare, gentemot de 25% vars föräldrar inte är högutbildade. Vidare beskriver statistiken att i åldrarna 30–34 (nästan alla med någon fullföljd utbildning) är det fler högutbildade kvinnor (59%) än vad det är män (42%) (SCB, 2016).

Trots allt detta fortsätter kvinnor under 2000-talet att vara en minoritet på civilingenjörsutbildningar. År 2008 var det 30 % kvinnliga civilingenjörer som utexaminerades, följt av en ökning på endast tre procentenheter tio år senare (Delaryd, 2019). Ytterligare statistik visar att nyexaminerade kvinnliga ingenjörer får i snitt ungefär drygt tusen kronor mindre i ingångslön än nyexaminerade manliga ingenjörer (TT, 2019). De satsningar som har gjorts för att få in fler kvinnor i teknikens värld, görs inte endast på grund av jämställdhetsskäl utan också för att ge individen möjligheter och tillgodose ökade rekryteringsbehov (Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien [IVA], 2019).

Vad som är intressant är att dessa satsningar på att få in kvinnor i de tekniska domänerna inte har gett några avsevärda resultat (Faulkner, 2003:23; Delaryd, 2019), vilket i sig väcker många frågor. Var ligger felet: innan, under eller efter utbildningarna? Handlar det om den enskilda aktören eller måste man se till de rådande samhällsstrukturerna i kontexten? Historiskt sett vad det gäller kvinnor inom de tekniska domänerna, har forskningen kring detta haft olika benämningar. Initialt kallade man det för *jämställdhetsforskning*, där målet var att

undersöka de ojämlikheter som fanns på utbildningar och arbetsplatser. Vidare ändrades begreppet till *kvinnoforskning* där fokuset skiftade till att lyfta fram kvinnor och vad de anser vara väsentligt i livet och därifrån skapa nya forskningsguidelines. Slutligen har begreppet fått benämningen *genusforskning*, vilket innebär ett makroperspektiv där man tar hänsyn till samhällets strukturer utefter båda könen och hur det i sin tur återspeglar sig i våra val av till exempel utbildning eller yrke (Bernier, 2003:19).

I och med ovanstående statistik och bakgrundsforskning väcktes intresset för att undersöka själva upplevelsen av att vara kvinnlig civilingenjörstudent. Med hänsyn till den makronivå gällande samhällsstrukturer, kommer denna uppsats zooma in på individen och dennes subjektiva upplevelser. Genom att använda relevant teori för att förstå vårt material, ämnar uppsatsen att erhålla en djupare kännedom och insikt kring hur det är att vara kvinnlig student i den givna kontexten.

1.1 Lunds Tekniska Högskola (LTH)

Lund Tekniska Högskola (LTH) grundades 1961 och är en av de största fakulteterna på Lunds universitet. Detta gör LTH till en förhållandevis ung institution jämfört med till exempel Chalmers Tekniska Högskola och Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), som är de andra stora ingenjöruniversiteterna i Sverige. Med sina 10 000 studenter är LTH Sveriges tredje största lärosäte för högre teknisk utbildning och forskning (Lunds Tekniska Högskola, u.å.). Genom sexton civilingenjörprogram ämnar fakulteten att utbilda innovativa studenter med mål som att förstå, förklara och förbättra världen och människors villkor genom visionen “tillsammans utforskar och skapar vi – till nytta för världen” (Lunds Tekniska Högskola, 2019a). Av de studerande är 35% kvinnor och 65% män informerar C. Jönsson (personlig kommunikation 23 april 2020). Med en liknande fördelning bland LTH:s professorer är 21% kvinnor och 79% män (Lunds Tekniska Högskola, 2019b). LTH erbjuder ett rikt studentliv bland annat genom de olika sektioner som är en del av fakulteten, och vars syfte är att skapa gemenskap och där alla utbildningar ingår i olika sektioner. Många av sektionerna har även en egen kvinnoförening som ämnar att främja kvinnors och icke-binäras trivsel och gemenskap för studenter inom deras sektion (Lunds Tekniska Högskola, 2018). Genom sektionerna och kvinnoföreningarna har denna uppsats funnit sina informanter.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att ge de just nu aktiva kvinnliga studenterna på LTH möjligheten att beskriva faktiska upplevelser kring sin utbildning. Genom deras reflektioner kring sin tillvaro nås en djupare och rikare förståelse och därmed ges färg åt den redan existerande statistiken. Tidigare forskning har inte varit så specifikt riktad mot LTH. Därför är målet att ge en röst till de aktiva studenterna och på så vis erhålla den subjektiva uppfattningen för att få en mer beskrivande bild av hur det är att vara kvinna på en mansdominerad utbildning. Således lyder vår frågeställning:

Hur är den subjektiva upplevelsen att vara kvinnlig student på LTH:s civilingenjörsutbildningar där kvinnor är underrepresenterade?

Frågeställningen ämnas att besvaras med frågor till fältet som kommer delas upp i tre olika övergripande teman: dåtid, nutid och framtid. Inom dessa kommer det delvis ställas frågor om informanternas bakgrund, till exempel kring gymnasieutbildning, föräldrarnas utbildning och valet av högskoleutbildning (se vidare bilaga 1). Från detta avses att bilda en uppfattning om under vilka omständigheter de påbörjade sin universitetsutbildning och vad som ledde dem hit. Frågorna kring nutid handlar bland annat om klassrumsklimat, studieumgänge, grupparbeten och engagemang i studentlivet. På så vis kan det skapas en bild av det vardagliga klimatet informanterna lever i, och var de placerar sig själva och andra i beskrivningen av deras studietillvaro. Slutligen handlar frågorna kring deras framtid om hur de ser på, samt vilka förväntningar de har kring jobb möjligheter, framtida chefer, kollegor och lön. Det är för att få en uppfattning om hur deras nuvarande situation påverkar deras syn på framtiden. Med hjälp av olika teoretiska begrepp kan man redovisa för hur individen påverkas av sociala, kulturella och kontextuella faktorer (Fangen & Sellerberg, 2011:58). Målet är därför att utifrån datamaterialet kunna sätta in och förklara dessa upplevelser på ett mer sociologiskt strukturellt plan.

1.3 Avgränsningar

Studiens avgränsning var att endast intervjua studerande kvinnor inom civilingenjörsutbildningar. Utbildningarna ges på LTH och har valts på grund av dels den geografiska tillgängligheten, dels tillgången till studentlivets sociala forum och nätverk. Avgränsningen gjordes för att förtydliga frågeställningen och rama in studiens genomförande, vilket är viktigt i kvalitativ forskning (Dalen 2015:33). Avgränsningen gjordes även med

hänsyn till vad som var möjligt att genomföra inom den givna tidsramen. På grund av att tidigare forskning har sett en aktiv kraftansträngning i flera decennier att få in fler tjejer och kvinnor till detta mansdominerade fält (Faulkner, 2003:23; Delaryd, 2019), är denna studies fokus relevant. Därav avgränsningen till det naturvetenskapliga och tekniska fältet och kvinnors upplevelser där.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning inom området som berör frågeställningen. Genom denna presentation ska läsaren få en överblick på vad för faktorer och teman tidigare forskning lyfter inom ämnet. För att på så vis få en djupare förståelse när denna uppsats data redovisas i jämförelse med den tidigare forskningen.

2.1 Vem tillhör tekniken?

2.1.1 Grundskolan

En del kritik riktats mot skolan gällande att flickor inte får ett intresse för teknik. Men eftersom skolan är en plats för reproduktion av samhället, samt upprätthållandet av könsroller, blir det heller inte lösningen på problemet (Berner, 2003:120). Flickor och pojkar lär sig tidigt vad som är *kvinnligt* (blyghet, personorientering och ett utseendeintresse) och *manligt* (tuffhet, aktivt handlande och sakorientering) och fostras in i dessa roller och bedömer sin egen prestationsförmåga därefter (Berner, 2003:121–122). På grund av detta har pojkar oftare uppmuntras till ett intresse för teknik än vad flickor har gjorts under barndomen, vilket påverkar deras val av studier i framtiden (Berner, 2003:122). Samtidigt menar Berner (2003:32) att man måste ta hänsyn till både externa och interna faktorer för att det ska ske en förändring.

2.1.2 Vidareutbildning

Eftersom ingenjörutbildningar varit initialt dominerade av män, resulterar det i att området är präglad av manliga traditioner (Salminen-Karlsson, 2003:154). Den manliga kulturen reproduceras mellan manliga lärare och elever. I värsta fall kan det vara nedlåtande och kränkande mot kvinnor, i form av kommentarer genom manlig humor som utesluter samt ignorerar de kvinnliga studenterna (Salminen-Karlsson, 2003:157). Vidare finns det en ytterligare problematik att lärarna har förväntningar på elevernas baskunskap och prestation som utgår från det manliga idealet som kvinnor ej fått med sig, även om detta inte är ett krav i

antagningen till utbildningen (Salminen-Karlsson, 2003:153–156). Undersökningar visar på att kvinnor skaffar sig medvetna och omedvetna strategier för att hantera den miljö de lever i på sina tekniska utbildningar. Till exempel undviker många att klä sig kvinnligt eller påpeka könsskillnaderna. På så vis blir man en av “grabbarna” och ses som mer kompetent och professionell genom sin “okvinnlighet” (Salminen-Karlsson, 2003:165–166).

Studier tyder på att kvinnor är mer intresserade av tekniska samband och kommunikation och män istället av ren teknik (Salminen-Karlsson, 2003:156). I projektarbeten har kvinnor generellt lättare att prestera eftersom de bär med sig ett intresse för det sociala. Dessvärre är det något som inte uppmärksammas av lärarna, som själva är bristande i ämnet. Det innebär att kvinnliga studenter ofta gör dubbelt arbete i både innehåll och process när det kommer till projekt, utan att det uppmärksammas (Salminen-Karlsson, 2003:161–162).

2.1.3 Arbetslivet

Vidare in i arbetslivet fortsätter män att dominera bland ingenjörerna (Berner, 2003:181). Många kvinnor upplever en svårighet i att komma in i företagskulturen eftersom de inte är hobbytekniker i samma mån som sina manliga kollegor (Berner, 2003:186). Numera vill företag ha in kvinnliga perspektiv och egenskaper på arbetsplatser. Kvinnor tenderar att bli mer ihågkomna eftersom de sticker ut, vilket är gynnsamt i kontaktskapande (Berner, 2003:180). Men att säga att kvinnor behövs för sina “mjuka” egenskaper i tekniken är att ändå upprätthålla likhetstecknet mellan maskulinitet och teknik (Faulkner, 2003:38). Dessutom är de egenskaper man anser kvinnliga inte något alla kvinnor besitter, utan utgår från en mer konservativ förväntan om hur kvinnor bör vara (Berner, 2003:189). På grund av dessa förväntningar fastnar många kvinnor i rutinjobb och projektroller som anses mer passande för deras egenskaper (Berner, 2003:184). Trots detta blir fler kvinnor chefer, vilket har resulterat i annorlunda organisationskulturer som är mindre hierarkiska i sin uppbyggnad för många företag (Berner, 2003:190–193). Kvinnliga ingenjörer har även svårt att kombinera familjeliv och karriär (Berner, 2003:185). Trots att det idag har införts fler fördelar för kvinnor att få ihop familjelivet och karriär, hotas de ständigt av flexibla och lojala konkurrenter som lever upp till den ideala ingenjörsbilden (Berner, 2003:195).

2.2 Framgångsrika kvinnliga ingenjörstudenter

Artikeln "*Female Students Who Succeed within Higher Technical Education – When and Why They Choose and Who They Are*" skriven av Engström (2015) undersöker varför och när kvinnliga studenter väljer att bli ingenjörer. Studien är en kvantitativ enkätundersökning till kvinnliga studenter på olika ingenjörsprogram runt om i Sverige. Många tjejer har negativa upplevelser av vetenskap i tidiga grundskolan vilket kan påverka framtida intresse och universitetsval (Engström 2015:162). Studiens resultat visar på att de kvinnliga studenterna som är framgångsrika som ingenjörstudenter ofta har välutbildade föräldrar inom teknik. De har talang för matte och andra naturvetenskapliga ämnen och de flesta vet att detta har gett dem akademisk framgång. De trivs även med de typiska traditionerna på tekniska universitet (Engström 2015:168). Således karaktäriseras de framgångsrika kvinnliga studenterna av att de besitter vissa kapital, enligt Bourdieus teori, som hjälpt dem att klara av sina studier. De flesta passar in i traditionerna både i utbildnings-och sociala aspekter av deras program. Det reproducerar i sin tur ofta traditionella mönster eftersom kvinnorna passar in i den mansdominerade miljön och i dess ofta snäva plattform (Engström 2015:162, 168).

2.3 Könsskillnader kring prestation i grundskolan

I artikeln "*Exploring cross-national differences in gender gaps in education*" undersöker van Langen, Bosker och Dekkers (2006) olika västländer genom att använda Programme for International Student Assessment (PISA) statistik. Studien jämför prestationsskillnader mellan könen inom naturvetenskapliga och tekniska ämnen, samt läskunnighet (van Langen et al. 2006:155). De jämför både skillnader mellan skolor inom samma land och prestationsskillnader mellan olika länder. Resultaten från den kvantitativa studien visar att sett till alla PISA-länder i studien hamnar tjejer överlag efter killarna i naturvetenskapliga ämnen men ligger före i läskunnighet. Dock varierar det betydligt mellan både skolor och länder. Ibland är situationen omvänd, det vill säga att tjejer är lika bra eller bättre än killar i naturvetenskapliga ämnen. Könsskillnader i prestation där tjejer ligger efter på grundskolenivå korreleras till en lägre andel kvinnor som börjar på natur- eller teknikprogram på universitetsnivå. Men i de länder där tjejer är bättre än killarna i läskunnighet kan det även kopplas till en högre andel kvinnor som börjar på natur- eller teknikprogram på universitetet (van Langen et al. 2006:164–166). I bland annat Sverige finns en mer fördelaktig andel tjejer som deltar i natur-och teknikämnen på universitetet, vilket kan relateras till en mindre könsskillnad i prestation inom natur-och teknikämnen på grundskolenivå (van Langen et al.

2006:172). Det finns även en relation mellan en högre andel kvinnor som väljer natur- och teknikämnen på universitetet i länder där kvinnor i hög grad deltar på arbetsmarknaden; tydliga politiska åtgärder för jämställdhet finns; samt sociala traditioner för jämställdhet mellan könen är påtagliga (van Langen et al. 2006:158–159).

2.4 Fallstudie kring jämställdhet på en fysikfakultet

Artikeln “*Gender equity in higher education: why and how? A case study of gender issues in a science faculty*” av Viefers, Christie och Ferdos (2006), intervjuade 3 kvinnor på en fysikfakultet kopplad till Chalmers och Göteborgs universitet. Kvinnorna var på olika stadier i sin karriär (en doktorandstudent, en föreläsare och en professor) och de upplevde därför olika arbetsmiljöer. Exempelvis hade studenten inte upplevt några negativa erfarenheter jämfört med föreläsaren och professorn (Viefers et al. 2006:20). Alla tre påpekar att de kämpat med lågt självförtroende relaterat till deras fysikkunskaper, samt till viss del känt att de fått fördelar genom kvotering. Vidare nämner alla vikten av att ha haft förebilder och stöttande familjer oavsett utbildningsbakgrund. Men de anser att fler kvinnliga förebilder behövs inom fysiken som en motiverande faktor inom denna ”hårda vetenskap” (Viefers et al. 2006:18–20).

Studien lyfter även hur Sveriges jämställdhetslagstiftning står för grunden av det arbete för jämställdhet som förs på universiteten i studien. Det går i linje med lagstiftningens så kallade ‘positiv diskriminering’. Både på politisk-och universitetsnivå anser man ofta att fler kvinnor är bra för att öka kvalitén och mångfalden inom akademisk forskning och utbildning (Viefers et al. 2006:17). Men målen är långt ifrån att bli nådda.

3. Metod

I detta avsnitt presenteras den metod som använts för insamlandet av data för denna uppsats. Här avses läsaren erhålla en förståelse för tillvägagångssättet i vilket datan har samlats in, samt genom vilka avgränsningar och under vilken selektionsprocess datan behandlats.

3.1 Kvalitativ metod

Genom kvalitativ metod ämnar forskare hitta en beskrivande förklaring av social interaktion och samhällsliga fenomen. Specifikt i de sammanhang och kontexter där de har skapats och fortgår (Rennstam & Wästerfors, 2015:13). Inom den kvalitativa forskningstraditionen menar Dalen (2015:15–16) att det är vanligt att man arbetar utifrån begreppet *livsvärld*, vilket

betyder att man undersöker en persons upplevelse av sin vardag samt hur personen förhåller sig till denna. Alltså ligger fokuset på upplevelsedimensionen och inte bara på en beskrivning av de förhållanden personen lever i. Därför lämpar sig kvalitativ metod för denna undersökning, eftersom målet är en analys av informanternas subjektiva upplevelser och tolkning av att vara kvinna i detta specifika sociala sammanhang och kontext.

En kvantitativ metod hade inte kunnat ge tillräcklig information. Eftersom en sådan undersökning ämnar beskriva omfattningen kring ett fenomen och/eller samband mellan flera olika variabler (Fangen & Sellerberg, 2011:71). Det stämmer inte överens med vår frågeställning som syftar till att erhålla information om individers personliga och beskrivande upplevelser och tankar.

3.2 Etik

I presentationen av vårt urval kommer vi inte berätta vilket namn, ålder, utbildning, termin eller sektion våra informanter har/är på. I och med att vårt urval (kvinnor på LTH) redan är så pass litet, gjordes detta beslut på grund av etiska skäl för att behålla anonymiteten hos informanterna. I samband med att intervjuerna bokades in, upprättades även ett etikformulär i syfte att säkerställa informanternas samtycke, anonymitet och upplevd trygghet (Fangen & Sellerberg, 2011:67). I formuläret nämndes bland annat att informanten har all rätt att när som helst dra sig ur undersökningen och därmed även rätten att all information om henne raderas. All information om personen i fråga hanteras konfidentiellt, samt att anonymitet ständigt upprätthålls (se vidare bilaga 2).

3.3 Urval

Vårt urval består utav åtta informanter, varav en test-informant. Alla är kvinnor och studerande på olika civilingenjörsprogram på LTH under olika terminer. Istället för att välja att endast fokusera på ett program eller ett visst år breddades istället variationen i urvalet. Det gjordes för att få olika synvinklar från varierande stadier i deras utbildning. Urvalet är på så vis målinriktat och hoppas därför kunna producera mer informationsrik data för att kunna besvara forskningsfrågan, vilket är syftet med ett målinriktat urval (Patton, 1990:106).

Urvalet är inte på något sätt representativt eftersom det inte återspeglar hela LTH:s kvinnliga population. För en sådan representativ undersökning fanns det varken tid eller kapacitet. Inom samhällsvetenskapen är det vanligt att vilja beskriva ett fenomen så fullt ut som möjligt, även om det är omöjligt i praktiken. Dock kan en full beskrivning vara ett

ideal att ha som en måttstock mot vilken man dömer sina urvalsmetoder. All beskrivning är därför färgad av urvalets synvinkel (Becker, 2008:86–90). En del av informanterna är sedan innan insatta i och medvetna om frågor rörande deras utbildning och kön, och därmed kan det påverka hur utförliga samt vilket innehåll deras svar har. Det kan i sin tur vara gynnande för att skapa en så nyanserad bild av upplevelsen som möjligt. Även vi som forskare har förförståelse kring ämnet som kan påverka tolkningen av materialet, dock finns en medvetenhet kring detta som tas i hänsyn vid senare analys.

3.3.1 Att finna urvalet

Innan urvalspersonerna hittades genomfördes en uppsökande period där man “spanar in fältet” för att exempelvis hitta vilka ingångsvägar som finns till det (Dalen, 2015:60). Kontakt upprättades med sektionernas kvinnoföreningar på LTH, eftersom deras plattformar kunde nå ut till studenter som kunde uppfylla rätt kriterium. En kort presentation kring studiens genomförande, syfte samt kontaktinformation skickades ut på föreningarnas plattformar. Från de intresseanmälningar som kom in var det sju studenter, vilka samtliga uppfyllde kriterierna. Den åttonde studenten var en test-informant från en annan sektion som inte var med i urvalet.

Storleken på urvalet bestämdes med hänsyn till de resurser och tidsram som fanns för uppsatsen. Det finns inte några direkta regler kring urvalsstorlek i kvalitativa studier, eftersom urvalet måste bedömas i relation till kontexten och vad man vill undersöka (Patton, 1990:119). Det viktiga är att ha kvalitet på ens underlag så att det finns utrymme för tolkning och analys (Dalen 2015:58). Eftersom populationen i sig är så pass liten, avgjordes det att sju personer blev en rimlig urvalsstorlek. I denna uppsats, som ämnar att beskriva subjektiva upplevelser, kan det vara av fördel att inte ha för stort urval eftersom det kan bli svårt att greppa i analysen, återigen med hänsyn till resurser och den givna tidsramen. Det kan därför vara fördelaktigt med ett mindre urval eftersom fokus snarare ska läggas på kvaliteten istället för kvantiteten.

3.4 Utförande

3.4.1 Intervjuteknik

I valet av intervjuteknik bestämdes det att semistrukturerade intervjuer var det mest passande för denna typ av undersökning. Vad det innebär är att intervjuaren har bestämt vissa teman i förväg att samtala om, men alla frågor är inte förutbestämda som vid en strukturerad intervju. För att få ett så rikt och fylligt material som möjligt är det viktigt att ställa öppna frågor som

uppmuntrar till fritt berättande (Dalen, 2015:34–35). Intervjuformen tillåter intervjupersonen att berätta fritt inom temat samt att det finns plats för följdfrågor. Intervjuaren får även möjlighet att utveckla, lägga till ytterligare samt ändra ordningen på frågorna till viss del (Bryman, 2008:415), vilket även blev fallet för denna undersökning. Därför anses semistrukturerade intervjuer vara det mest fördelaktiga tillvägagångssättet för studiens syfte, som ämnar att fånga den individuella upplevelsen om att vara kvinnlig student på LTH. Denna intervjuteknik kan ge utrymme för ämnen vi som forskare inte kanske har övervägt.

Fangen & Sellerberg (2011:40) menar att en nackdel med intervju som metod är att fokus blir på informantens egen förståelse när hen sätter ord på sin egen erfarenhet. På så vis blir det en redogörelse för hur individen har uppfattat en situation, alltså hens selektiva perspektiv och analys. Dock behöver detta inte vara vilseledande för denna undersökning, eftersom intresset ligger i att se hur studenterna sätter ord på sina tankar och idéer om sig själva och andra i den givna kontexten.

3.4.2 Utförande av intervjuer

Det är viktigt att kunna omsätta forskningsfrågan till konkreta teman och underliggande frågor som täcker in de centrala områdena som vill undersökas (Dalen, 2015:35). Därför skapades en intervjuguide innan intervjuerna genomfördes. På så vis operationaliseras forskningsfrågan. De teman som valts för intervjuguiden är dåtid, nutid, framtid med underliggande frågor kring vardera (se vidare bilaga 1). Intervjuguiden prövades genom en testintervju för att få värdefulla insikter kring intervjuteknik och valda frågor. Dalen (2015:40) påpekar även att det ofta leder till nyttiga korrigeringar i intervjuguiden, vilket även gjordes i detta fall.

När urvalet var klart kontaktades informanterna för att bestämma datum, tid och plats för genomförande av varje intervju. Med hänsyn till covid-19 pandemin (Folkhälsomyndigheten, 2020) fick det ske viss revidering av intervjuernas genomförande på grund av de rådande restriktionerna. Informanterna erbjöds att hålla intervjun på distans med videosamtal via *Facebook Messenger* eller *Whatsapp*. Valet föll på informanterna huruvida de ville ses i fysisk person (förutsatt att alla var friska) eller över videosamtal. Det resulterade i tre fysiska intervjuer och fyra videosamtal. Det fanns en oro för att dessa olika former av insamling av materialet skulle påverka resultatet. Dock menar Bryman (2008:598) att dagens teknik ger möjligheten att genomföra intervjuer på avstånd som nära efterliknar fysiska intervjuer, med hjälp av exempelvis webbkamera.

Intervjuerna varade ca 35–50 minuter och spelades in med mobiltelefon för att förutsätta att så mycket material som möjligt insamlades. Innan intervjun började fick informanten kort information om tema och syftet för intervjun för att ge henne en inblick i vad som skulle tas upp. Det diskuterades inte för djupt kring ämnet om förväntat innehåll för att undvika påverkan på informantens tankar och därmed intervjun. En bekräftelse av samtycke och förståelse till etikformuläret gavs. För att skapa ett mer bekvämligt klimat för informanten inleddes hela intervjun med en kort presentation kring forskarna personligen samt kallprat kring de rådande omständigheterna. På så vis erbjuder forskaren ett socialt utbyte av information kring sig själv, så att inte informanten är den enda att utlämna information om sig själv (Fangen & Sellerberg, 2011:66). För ytterligare bekvämlighet genomfördes intervjun med hänsyn till begreppet *områdesprincipen*. Det innebär att intervjun börjar och avslutas med frågor som ligger i periferin i relation till de mer centrala frågorna för temat (Dalen 2015:35). Efter att intervjuerna var genomförda, transkriberades dessa. När det var klart, raderades sedan inspelningarna från de använda telefonerna.

4. Analyismetod

I detta avsnitt presenteras hur den insamlade datan har behandlats, alltså en beskrivning av hur den har sorterats, värderats och analyserats. På så vis ska läsaren få en uppfattning om vad för aspekter av datan som har valts ut och vilka mallar man har gått efter i den processen.

4.1 Sortering och tematisering

Efter att intervjuernas inspelningar transkriberats, granskades materialet och lästes igenom flertalet gånger för att navigera alla dess olika aspekter. Initialt gjordes en kortfattad sammanfattning av vardera intervju för att ge en överblick, eftersom transkriberingarna totalt överskred 100 sidor. Med den överblicken reducerades risken för att göra en klyschig indelning av materialet, genom att fastna i den mängden data som erhållits. På så vis undviks förutsägbar tematisering av materialet, med hänsyn till den förförståelse som finns kring det aktuella ämnet i uppsatsen (Rennstam & Wästerfors, 2015:87). Därifrån påbörjades den tematiska indelningen av materialet där kodningen blev mer selektiv eftersom det upptäcktes mönster och gemensamma nämnare mellan informanterna. Detta blev det första steget i den tematiska kategoriseringen (Charmaz citerad i Rennstam & Wästerfors, 2015:75–76).

Eftersom fokuset ligger på att besvara forskningsfrågan, kommer de teman som sorterats fram att kategoriskt reduceras till de som är mest aktuella för att besvara den.

Argumenten som kommer användas för reduceringen är: om det förhåller sig till redovisad forskning kring temat, om det finns begränsningar i sambanden och huruvida de är relevanta för vår studie. På så vis reduceras materialet efter motiverade och medvetna val baserat på relevans och tidigare forskning (Rennstam & Wästerfors, 2015:106–108). Omöjligen kan all inhämtad data presenteras i uppsatsen. Allt dess innehåll är inte heller väsentligt eftersom de semistrukturerade intervjuerna gav utrymme till mycket bredd vad det gällde ämnen. Det i sin tur innebar att det även medgav oväsentligt material för studien. Sortering och reducering av materialet är ett steg in i argumentationen kring empirin, där vi kommer lyfta det som finnes relevant för analysering (Rennstam & Wästerfors, 2015:141).

4.2 Tolkning av empiri

För att jobba vidare ytterligare med argumentation kring empirin kommer en stilistisk modell av Rennstam & Wästerfors (2015) att användas. Modellen bygger på att vi kommer (1) yttra en analytisk poäng kring ett valt tema; (2) presentera en orientering och beskrivning av det empiriska utdraget, som ska exemplifiera den analytiska poängen; (3) presentera det empiriska materialet med exempelvis ett citat (Rennstam & Wästerfors, 2011:148–149). I kombination med denna modell kommer ännu en punkt läggas till utifrån Fangen och Sellerbergs (2011:58) metod: (4) att slutligen analytiskt kommentera för att bygga vidare på argumentet. Det innebär att empirin förstås med hjälp av teori och därmed dras kopplingar mellan samhället och individen. På så vis kan denna analysmetod användas för att skapa struktur och förståelse i analysen.

5. Teori

Det här avsnittet har för avsikt att redogöra för begrepp och teorier från framträdande sociologiska teoretiker. Dessa begrepp kommer således användas för att skapa förståelse för analysens resultat och koppla studiens material till större sammanhang.

5.1 Genusstruktur och teori

5.1.1 Teknikens dikotomi

Boel Berner (2003:133) menar att könsroller är något som kontinuerligt skapas och reproduceras inom maktrelationer. Genom interaktioner, relationer och konflikter upprätthålls rollerna av de båda könen. Teknikens dikotomi är en uppdelning mellan människor och maskiner, där det förstnämnda är det kvinnligt känslomässiga och det sistnämnda är det

manligt instrumentella (Faulkner refererad i Berner: 2004:44). Det menar Faulkner (Berner, 2004:44) kan förklara varför många kvinnor undviker tekniken, eftersom det finns en rädsla att förknippas med det manliga och på så vis ses som en kvinna som inte har intresse för socialt umgänge. Därmed förlorar hon sin kvinnliga genusidentitet vilket hon socialiserats till hela livet. Till följd av detta beskriver Faulkner (2003:23) att det i sin tur har lett till att tekniken är könspräglad (associationer till ett specifikt kön) i den mån att den är starkt kopplad till manlighet och makt. Utöver detta är teknikens artefakter även de genuspräglade. Vissa tekniska föremål anses mer kvinnliga såsom hushållsapparater och vårdutrustning. Därmed ses de artefakterna inte som "riktig teknik" utan benämns istället som mjuk teknik, med feminina associationer. Hård teknik tillfaller i sin tur datorer och fabriker med då mer ansedda manliga associationer (Faulkner, 2003:30–34).

5.1.2 Symbolisk maskulinitet

Det finns inte endast ett gemensamt ramverk eller koncept för att teoretisera kring teknik och genus. Många ansatser utgår vanligen från feministiska och konstruktivistiska perspektiv (Berner, 1997:15). Definitioner av teknik både inom forskningen och skolans värld är könsneutrala, och det är inte kvinnors brist på tekniska färdigheter som är anledningen till att relationen mellan kvinnor och teknik anses problematisk (Sundin, 1997:258). Problemet är snarare att tekniken har varit en viktig arena för en socialt konstruerad maskulinitet, och området kan anses vara en av de starkaste symbolerna för just maskulinitet (Sundin, 1997:261). Denna symboliska association görs exempelvis genom teknikens dikotomier.

Avsaknad av kontroll för kvinnor att konstruera och implementera teknik är också en del av problemet (Sundin, 1997:258). Män som grupp har mer makt och kontroll över teknik, samt över dess metoder och organisering. De kontrollerar även vad som anses vara teknik, vilket går tillbaka till den symboliska nivån (Sundin, 1997:261–262). På så vis är tekniken formad av genus och blir således ett föremål för en genusprocess (Sundin, 1997:263). Ovanstående är en aspekt som forskningen och satsningar kring kvinnor i tekniken har missat (Berner, 2003:23). Bristen på kvinnor inom ingenjörsvetenskaperna beror alltså på "... den sega symboliska sammanknytningen mellan maskulinitet och teknik" (Faulkner, 2003:23).

5.2 Strukturell bakgrund

Pierre Bourdieu försökte sammanföra dikotomin mellan subjektivism och objektivism genom att titta både på strukturer och individers påverkan i samhället. Fokuset ligger främst på klasstruktur och individens position och möjligheter inom den. En annan viktig del i Bourdieus analyser är hur makt skapas och återskapas (Johansson & Lalander, 2013:81).

5.2.1 Habitus

Begreppet habitus är en framträdande term hos Bourdieu. Det definieras som “genererande princip för objektivet klassificerbara praktiker och system för att klassificera (...) samma praktiker” (Bourdieu, 1993:298). Med andra ord är habitus det sociala bagage som formas under ens livstid och som man bär med sig in i olika sociala situationer som påverkar ens uppfattningar, värderingar och praktiska handlingar. Det lägger grunden för hur man internaliserar sin strukturella position och kan förflytta sig i det sociala rummet (Bourdieu, 1993:297–298). Sociala rummet är en abstrakt representation av den sociala världen, där människor utifrån sina skilda positioner betraktar saker från olika utsikts- och ståndpunkter. Bourdieu menar alltså att det sociala rummet förhåller sig således till vardagslivets hierarki och klasstruktur, där grupper bildas och gränser sätts (Bourdieu, 1993:297).

Olika levnadsförhållanden producerar olika habitus, det vill säga olika praktiker som framstår som olika system av egenskaper. De olika systemen uppfattas sedan som olika livsstilar. Det är på så vis habitus används för att sätta gränser mot andra grupper gentemot den egna gruppen (Bourdieu, 1993:299–300). Därför är även habitus starkt kopplat till klass eftersom det skapar ett system av särskiljande tecken och därmed en allmän princip som försöker beskriva en viss grups alla egenskaper och omdömen (Bourdieu, 1993:298). Habitus är även varaktigt över tid, vilket Bourdieu anser gör klassresor svårare för den enskilda individen att genomföra. Men det är samtidigt anpassningsbart till nya och främmande situationer och är således inte bundet för hela livet, utan nya dispositioner kan utveckla ens habitus (Bourdieu, 1993:300).

5.2.2 Fält

Fält definieras som “ett nätverk, en konfiguration av objektiva relationer mellan positioner” (Bourdieu & Wacquant, 1992:97). Det innebär en social arena där människor tävlar om olika maktpositioner. Det finns olika fält inom det sociala rummet, till exempel akademiskt, vetenskapligt eller konstnärligt. Varje fält är mer eller mindre autonomt och har olika regler

för vem som får inträde till det specifika fältet, samt hur olika positioner inom fältet regleras. Vissa fält dominerar över andra fält, exempelvis de ekonomiska och politiska fälten. Således måste fält analyseras i relation till varandra, även om de samtidigt kan distansera sig från varandra. Fält är nära kopplat till habitus, eftersom habitus är kopplat till en position i det sociala rummet. Vissa individer får därför ett försprång inom vissa fält på grund av sitt habitus, men genom att "spela spelet" kan man också klättra inom fältet (Bourdieu, 1993:269–270).

5.2.3 Kapital

Det som möjliggör för hur en individ kan förflytta sig inom olika fält och det sociala rummet är olika former av kapital. Det är de resurser som kan brukas för att utveckla sitt habitus och sin strukturella position (Bourdieu, 1993:263–265). Bourdieu delar upp kapital i 4 former: ekonomiskt kapital är en individs materiella och finansiella tillgångar, och är den mest synliga kapitalformen. Socialt kapital innebär de resurser och nätverk en individ får genom att tillhöra en viss grupp. Kulturellt kapital är de kunskaper, skickligheter och titlar som fås genom exempelvis utbildning, hobbies och liknande. Slutligen finns så kallat symboliskt kapital, vilket skiljer sig något från de andra tre. Det innebär sådant som inte uppfattas som kapital, men tillskrivs värde och erkänns av andra, som exempelvis att vara 'god' om man ger till välgörenhet (Bourdieu, 1993: 275–280).

5.3 Interaktionism

George H. Mead var en av förespråkarna till symbolisk interaktionism inom socialpsykologin. Det beskriver samhället som en uppbyggnad av alla dess sociala interaktioner som fortgår av att människor utövar och reproducerar dess principer. Samhället föregår individen, som får sitt medvetande genom social interaktion i det samhälle denne föds in i. Först när vi interagerar med samhället blir tänkandet möjligt, och det är det som skiljer oss från djuren (Mead, 1995).

5.3.1 Signifikanta symboler

Genom signifikanta symboler blir det möjligt för tänkandet, medvetandet och självet att uppstå. Signifikanta symboler handlar om språkliga interaktioner mellan människor där en handling eller ett beteende väcker samma respons hos den som utför dem som hos den vilka de är riktade mot. Den som utför en handling erfarar den andres respons och kan på så vis

korrigera sig själv för bästa möjliga resultat av en handling. Det blir en internaliserad konversation inom individen där den spelar upp samt förutspår konversationen (Mead, 1995:67–70). Vi lär oss dessa i interaktion med och i samhället. Genom signifikanta symboler kan människor göra rollövertaganden vilket innebär att ta andras perspektiv och på så vis spegla varandra och därmed valideras de signifikanta symbolerna (Mead, 1995:70–71).

5.3.2 Jaget

Jaget är när aktören gör sig själv till objekt. Det uppstår genom sociala processer i interaktion med andra, där man socialiseras till ett jag. Jaget gör att man kan ta rollövertaganden och att man kan se sig själv genom andras ögon (Mead, 1995:112). På så vis kan vi anpassa oss efter denna betraktelse genom reflexivitet, vilket betyder att man ser någons betraktelse av en själv och anpassar sig för att förändra denna betraktelse. Människan vill vara till lags och är därför villig att ändra sitt uppträdande genom att ständigt analysera sig själv i alla sammanhang (Mead, 1996:108). Genom lek och spel uppkommer jaget, där den förstnämnda handlar om att ta hänsyn till en annan individs perspektiv, och de sistnämnda handlar om att ta hänsyn till flera andra individers perspektiv. Alltså uppstår jaget i lärdomar om hur man förhåller sig till andra (Mead, 1995:120).

5.3.3 Den generaliserade andra

Hos individen är samhället hela tiden närvarande genom den generaliserade andra. I skapandet och förståelsen kring jaget är den generaliserade andra avgörande eftersom den är de samlade attityderna i den givna situationen. Vi bedömer alltså oss själva utifrån att samtliga människors perspektiv av oss aktualiseras i en situation och på så vis lär vi känna vårt eget jag (Mead, 1995:120). Den totala uppsättningen reaktioner från den generaliserade andra övertar individens abstrakta tänkande och avgör det beteendet i den givna situationen. På så vis är vårt beteende beroende och avgörande av samhället (Mead, 1995:121).

5.3.4 “I” och “Me”

Jaget kan delas upp i två delar: “I” och “me”. “I” är den omedelbara responsen hos en individ i en given situation. Det är en impuls som är individens spontana och kreativa sida och är alltid föregående av “me” som i sin tur reglerar “I”. “Me” är samhällets ögon genom övertagandet av den generaliserade andra i att se sig självt helt och hållet ur andras perspektiv. “Me” är vilket genom samhället kontrollerar “I” på grund av att vi reglerar oss själva efter andras attityder om en själv. “I” och “me” är inte densamma men är samtidigt delar av en

helhet och skapar således en personlighet formad av sociala erfarenheter (Mead, 1995:132–135).

6. Redovisning av data

Följande är en kort sammanfattning av det insamlade materialet. På så vis får läsaren en större förståelse och överblick som är nödvändig för att förstå den data som kan komma att användas i den följande analysen. Svaren presenteras efter intervjuguidens teman dåtid, nutid och framtid, för att ge en kronologisk struktur och översikt. Informanterna har tilldelats ett randomiserat nummer och kommer benämnas informant 1, 2, 3, 4, 5, 6 och 7 under analysens gång. Informanterna är i tjugoårsåldern där informanterna 2, 4, 5 och 7 är uppvuxna i storstäder runt om i Sverige. Medan informanterna 1, 3 och 6 är uppvuxna i mindre städer eller byar.

6.1 Dåtid

Informanterna kommer överlag från välutbildade hem. De flesta har föräldrar där båda har bakgrund som civilingenjörer, resten har antingen endast en högutbildad förälder eller föräldrar med endast gymnasieutbildning. De informanter som har högutbildade föräldrar upplever att de blivit indirekt påverkade i deras utbildningsval och de med lågutbildade föräldrar känner en direkt påverkan för att vidareutbilda sig. På gymnasiet valde sex av informanterna den naturvetenskapliga linjen, på grund av dess bredd och valmöjligheter efteråt. Endast en valde den tekniska linjen, och där var det få tjejer i klassen. De andra uttryckte att de valde bort tekniska linjen på grund av begränsande möjligheter till högskolan, samt en generell bild av att det är få tjejer på tekniska linjer. På naturvetenskapliga linjen var det ganska jämn könsfördelning. Slutligen har informanterna överlag haft intresse för naturvetenskapliga ämnen och matematik, samt haft det lätt i skolan.

6.2 Nutid

I valet av sina nuvarande utbildningar var det många som prioriterade bredd och möjligheter inom och efter utbildningen samt den trygga arbetsmarknaden. Via vänner, familj och mässor fann man valet av både inriktningar samt valet av universitetet LTH. Överlag så är det färre tjejer i klasserna, några är väldigt få medan andra närmar sig en jämnare fördelning. Alla upplever överlag en bra stämning i sina klasser där alla umgås med alla oavsett kön, med en viss tendens till gruppindelning. De flesta upplever att alla är ambitiösa och drivande och

inkluderar sig själva i den beskrivningen. När det kommer till lärarna finns det ett allmänt tycke att de bästa lärarna är pedagogiska, inkluderande, engagerade och förstående. Medan de sämsta är motsatsen till just det. Här verkar kön inte vara avgörande, men generellt är där färre kvinnliga lärare. Det rapporteras även om fall när sexism och nedvärderande kommentarer har uttryckts av manliga lärare, för att de enligt informanterna har ett konservativt tycke eller förväntar sig en viss nivå av förkunskap. När det kommer till engagemang inom sektioner uttrycker mer än hälften att det är minst lika många tjejer som killar som engagerar sig, ibland fler. Fördomar kring informanternas utbildningar varierar men övergripande är att det är nördigt och svårt. Vad det gäller stämningen på LTH så upplevs den som bra, men de flesta av informanterna anser att könsskillnaderna har blivit normaliserade och de märker inte av det i skolan. Flera nämner att universitetet inte lyfter eller uppmärksammar obalansen. En nämner att fler kvinnliga förebilder behövs och att de aktiva kvinnliga studentföreningarna gör ett viktigt jobb.

6.3 Framtid

Inför tankar och förväntningar på framtida yrken uttrycker alla att de vill arbeta på en öppen och social arbetsplats, med utmanande och utvecklande arbetsuppgifter. De flesta förväntar sig fler män på framtida arbetsplatser och några har redan upplevt detta genom extrajobb. Generellt förväntar sig informanterna manliga chefer, men överlag är kön inte viktigt utan en bra personlighet är prioriterad. En uttrycker att hon räknar med att det kan vara svårt som kvinnlig chef eftersom man antagligen leder många män under sig. Vidare är de flesta överlag bekväma med att löneförhandla, men tycker det kan vara lite jobbigt att "skryta" om ens kompetens. Några är även medvetna om att kvinnor generellt är sämre på att löneförhandla och förväntar sig även mindre lön som kvinna. I och med detta uttrycker en del av informanterna att de aktivt kommer försöka jobba för att få lika lön. Fortsättningsvis är de flesta inställda på att skaffa familj i kombination med karriär i framtiden och prioritera den förstnämnda. Endast en uttrycker tydligt att hon vill satsa på karriären mest, familj är sekundärt. Slutligen råder det delade meningar gällande kvotering. Överlag är det mest en negativ attityd mot det, men de flesta inser samtidigt att det kan vara nödvändigt.

7. Analys

I följande del av uppsatsen presenteras analys av datamaterialet där det kopplas till både teori samt tidigare forskning. Detta för att på ett djupare plan, men även ur ett makroperspektiv, förstå den insamlade datan och informanternas upplevelser. Genom denna analys är målet att erhålla mer information och förståelse för att besvara forskningsfrågan.

7.1 Tillgång till det tekniska fältet

Som tidigare nämnts i presentationen av insamlad data, har fyra av informanterna föräldrar där båda har yrken och utbildningar som civilingenjörer (informant 1, 2, 5 och 7). Två informanter har föräldrar med endast gymnasieutbildning (informant 3 och 6) och slutligen en som har en av vardera (informant 4). Det stämmer överens med redan beskrivna statistiken att hög utbildning går i arv, speciellt när det kommer till civilingenjörer, och därmed kommer många studenter från högutbildade familjer (SCB, 2016). Likaså efterliknar datan resultatet i tidigare forskning kring framgångsrika kvinnliga civilingenjörstudenter, där även den studiens resultat visade att de vars föräldrar med tekniska utbildningar har lättare för ämnen matte, teknik och fysik och är därför mer benägna att påbörja en sådan utbildning (Engström 2015:168). Engström förklarar detta resultat utifrån Bourdieus teoretiska begrepp habitus och kapital vilket även denna uppsats insamlade data kan förstås med hjälp av.

7.1.1 Indirekt påverkan gällande utbildning

Informanterna 1, 2, 5 och 7, vars föräldrar är utbildade inom de tekniska områdena, uttrycker att det alltid har varit en självklarhet att man ska studera vidare. Från de föräldrarna yttrar sig påverkan mer indirekt gällande uppmuntran kring studier. Dessa informanter har under uppväxten alltid fått hjälp med matte och naturvetenskapliga ämnen hemifrån, fått höra hur universitetslivet är, samt haft vetskapen om vad de tekniska yrkena som civilingenjör innebär. Informant 7 tror att föräldrar påverkar ens val av studier:

“Det tror jag absolut. Båda mina föräldrar har ju varit tekniska, så jag har ju alltid vetat att det är någonting att göra. Och de har gått runt och bara: åh civilingenjör är den bästa livslönen! Och sådana där uttalanden”

Vidare beskriver hon att båda föräldrarna är väldigt matteintresserade, vilket troligen är anledning till att hon är det. Även det faktum att de har studerat vid LTH har gjort att hon själv alltid varit inställd på att välja det universitetet också. Detta kan, liksom studien av

Engström (2015), förstås med hjälp av Bourdieus begrepp habitus. Eftersom informanterna 1, 2, 5 och 7 har vuxit upp i en miljö där teknik och utbildning varit en naturlig del av deras vardag, är det också en del av deras habitus. Det kan förklara varför vägen till vidareutbildning inom det tekniska har känts så självklar, eftersom det har öppnat upp dörrar inom det sociala rummet (Bourdieu, 1993:297). På så vis har de tidigt haft ett försprång till de fält som rör tekniska utbildningar på universitet och har lyckat anpassa och navigera sig genom dessa med de kapital de erhållit från sitt habitus, något en annan individ med ett annorlunda habitus hade haft svårare tillgång till (Bourdieu, 1993:269–270). Informanternas kapital är till största del kulturella i den mån att de är skapade ur ett intresse och från en talang inom just matte och naturvetenskapliga ämnen som erhållits från föräldrarnas intresse, stöd och uppmuntran. Till viss del gäller det även socialt kapital genom att informanterna har befunnit sig i en omgivning av högutbildade individer och har ett socialt nätverk därefter, eftersom många av informanterna berättar om tekniskt studerande inom sin umgängeskrets (Bourdieu, 1993:275–280). Även Engströms (2015) studie använder sig av Bourdieus kapital för att förklara kvinnliga civilingenjörsstudenters framgång, men nämner inte direkt de vars bakgrund inte erbjuder samma möjligheter.

När det kommer till informant 4 som endast hade en högutbildad förälder, upplever inte heller hon någon direkt påverkan utan snarare mer uppmuntran. Vad som skilde henne från de informanterna med två högutbildade föräldrar var att hon inte upplevde samma självsäkerhet i valet av gymnasieutbildning när det kom till det naturvetenskapliga. Det kan förstås av att hennes habitus och erhållna kulturella kapital inte gjorde det lika självklart, eftersom det tekniska inte har varit en del av hennes uppväxt på samma vis som de andra informanternas. Slutligen blev det naturvetenskapliga programmet på gymnasiet eftersom hennes högutbildade förälder var väldigt uppmuntrande och hade förtroende för att hon skulle klara av det. Även detta stöts av SCB:s statistik (2016) i att sannolikhet till vidareutbildning ökar när minst en av föräldrarna är högutbildade. Det stödet var troligen tillräckligt för att ha påverkat informant 4:s habitus och därmed framtida möjligheter i det sociala rummet.

7.1.2 Direkt påverkan gällande utbildning

De två informanter vars föräldrar inte har någon högre utbildning (informant 3 och 6), upplever att de har haft en direkt påverkan från sina föräldrar vad det gäller att studera vidare. Denna påverkan har yttrat sig i ordagrann uppmuntran och en påminnelse om de möjligheter en högre utbildning ger. Informant 3 menar på att hon har sett konsekvensen av att inte ha en högre utbildning hos sina föräldrar när det kommer till motgångar i livet, och därigenom fått

se och höra betydelsen av högre utbildning.

Informant 6 ger som svar på frågan gällande huruvida hennes föräldrar har haft någon påverkan: “Ja, ja det tycker jag, för de har pratat mycket under min uppväxt att okej plugga, plugga, plugga så att du hamnar någonstans i livet”. Utifrån detta citat kan det resoneras kring, med hjälp av Bourdieus kapitalbegrepp, att föräldrarna i sig inte haft kapital nog att rör sig fritt i det sociala rummet och dess olika fält, utan snarare varit låsta. Uttrycket “...hamnar någonstans i livet” kan ses som en önskan om att deras barn ska kunna röra sig genom det sociala rummet med betydligt mer lätthet än vad de själva kanske har gjort, vilket kan åstadkommas genom studier eftersom de på så vis erhåller mer kulturellt kapital (Bourdieu, 1993:275–280). Det i sin tur kan resultera i något som informant 3 uttrycker, nämligen att hon har vuxit om sina föräldrar rent akademiskt. Alltså har hon erhållit sig mer kulturellt kapital än det hon tilldelades i det habitus hon växte upp med. På så vis har hennes habitus utvecklats och hon kan därför röra sig lättare i det sociala rummet genom denna klassresa, vilket Bourdieu (1993:300) anser är svårt. Detta exemplifierar hon genom att berätta om krocken som blev med hennes föräldrar i och med det kulturella glappet dem emellan. Hon påpekar att i början innebar detta en anpassningsperiod från hennes föräldrars håll, men att de trots allt alltid har varit positiva till hennes utbildning.

Även om informanterna 3 och 6 också har haft en fallenhet för matte och naturvetenskapliga ämnen, så skiljer det sig från de vars föräldrar är högutbildade i att de fått erhålla detta kulturella kapital på egen hand. Medan de andra haft ett helt annat stöd hemifrån. Likaså kan det resultera i att deras umgänge heller inte bidrog till skapandet av ett socialt kapital (Bourdieu, 1993:275–280), eftersom båda beskriver att endast ett fåtal vänner valde naturvetenskapliga programmet på gymnasiet med dem och resterande valde mer yrkesförberedande program. På grund av detta får de informanterna heller inte samma försprång vad det gäller tillgång till, samt rörligheten, på det tekniska fältet.

7.1.3 Homogen population

Vid en fråga gällande upplevelsen att vara student på LTH, beskriver informant 5 hur homogent hon tycker utbudet är bland hennes studiekamrater:

“...jag tänker mer på hur otroligt lika bakgrund folk har utöver det. Alltså så himla många har föräldrar, eller kanske någon förälder eller syskon så som har pluggat ingenjör innan. Och att alla, ja men har ändå lite samma bakgrund. Och det är väl väldigt många som är, eh, helsvenska, eller ja det avspeglar inte alls samhället och det är ju väldigt tråkigt.”

Vidare resonerar hon kring anledningen till att det är så. I hennes mening kan det ha att göra med att föräldrar och nära har stor påverkan samt att så höga betyg som krävs för dessa utbildningar innebär att man måste ha en viss inställning till skolan och plugget. Vilket i sin tur resulterar i en någorlunda homogen grupp av människor. Med hjälp av den påverkan som begreppen habitus och kapital har på vår rörelseförmåga i det sociala rummet och tillgång till de olika fälten, kan förståelse bildas om varför så pass homogena grupper uppstår inom det tekniska utbildningsfältet. Eftersom det krävs både ett intresse samt ett driv för att lyckas med den typen av utbildning. Informanternas bakgrund avgör hur öppna och välkomnande fältet är samt hur de kan placera sig där, beroende på hur väl deras kapital och förkunskaper matchar de redan deltagandes (Bourdieu, 1993:269–270). En trolig följd och kritik av det homogena utbudet på LTH:s campus är att många av informanterna även uttrycker en önskan om en arbetsplats där kollegor har olika bakgrunder och därmed kan bidra med olika perspektiv för bästa möjliga arbetsinsats och lösningar.

Studenterna på LTH erhåller som nämnt både kulturellt och socialt kapital innan och under utbildningen. Många av informanterna deltar även i engagemang i studentlivet som ger socialt kapital, eftersom de får träffa andra studenter med förtroendeposter. Vilka i framtiden kan komma att bli värdefulla kontakter, men också symboliskt kapital i att aktivt engagemang bidrar till skapandet av en viss image vad det gäller en själv som en aktiv social person (Bourdieu, 1993:275–280). När det sedan kommer till det ekonomiska kapitalet är det inte lika framträdande eller av samma betydelse på de svenska universiteten. Det är på grund av att i Sverige är god ekonomi inte ett måste för att kunna studera, eftersom man inte behöver betala för sin utbildning samt att studiestöd finns tillgängligt för alla. Informant 6 berättar att hennes föräldrar har uttryckt en viss uppmaning till att utnyttja det svenska utbildningssystemets möjligheter, vilket de menar endast kräver att man är driven i sina studier. Detta system resulterar i att ekonomiskt kapital inte behöver vara lika avgörande när det kommer till högre utbildning som det exempelvis kan vara i andra länder, där vidareutbildning har höga kostnader och blir därmed ett privilegium för de med större mängder ekonomiskt kapital (Bourdieu, 1993:275–280). Därför är det homogena urvalet inte beroende av det ekonomiska kapitalet, utan avgörs snarare av social och kulturell bakgrund kopplat till kontakt och kunskap hos de studerande på LTH.

7.2 Normaliseringsprocess

Det har nu diskuterats kring hur dessa kvinnliga studenter har tagit sig genom det sociala rummet och in på det tekniska fältet med sina kapital, vidare kommer det resoneras kring de motgångar de kan möta där.

7.2.1 Symbolisk maskulinitet

Den existerande könsobalansen och kvinnliga studenters underrepresentation på civilingenjörsutbildningar ingår i en normaliseringsprocess. Informanterna uttrycker alla att de till viss del har vant sig vid att vara färre kvinnor på LTH. Exempelvis uttrycker informant 1 att hon redan från gymnasietiden “som kvinna alltid [har] varit underrepresenterad och är ganska van vid det”, eftersom hon gick den tekniska linjen. Nästan alla av informanterna uttalar sig ytterligare om att obalansen inte märks av eller är något man inte tänker på så mycket. Informant 1, 2, 4, 5 och 7 påpekar dock att det inte uppmärksammas tillräckligt från LTH:s sida kring könsobalansen och att kvinnoföreningarna istället gör ett viktigt jobb. Informant 7 uppger även ett behov av fler kvinnliga förebilder inom det tekniska fältet, för att det ska ses som en möjlig karriärväg. Hon påpekar att:

“...det är väl mycket mansdominerat, mycket Elon Musk och Bill Gates liksom, det är mycket stora grabbar, inte så mycket stora tjejer liksom /.../ Det finns liksom ingen som är en cool kvinnlig programmerare. Det finns det ju, men inte såhär mainstream.”

Ur ett teoretiskt perspektiv kan man med hjälp av genusteori förstå denna normalisering av könsobalans. Symbolisk maskulinitet som ständigt kopplats samman med det tekniska fältet (Sundin, 1997), innebär att informanterna rör sig i en miljö som associeras med maskulinitet. Vilket påverkar positionsmöjligheterna på fältet för informanterna, speciellt med hänsyn till att de inte i samma mån har ett tekniskt fritidsintresse likt många av de manliga studenterna.

Informant 4 påpekar exempelvis att “...killarna kanske har lite lättare för sig. För det är många som har, alltså inom typ programmering, så är det många som har typ programmerat på fritiden och så”. Det visar på det försprång många av männen har innan de ens kliver in på det tekniska fältets utbildningar, eftersom de från tidig ålder uppmuntras att leka med mer teknikorienterade leksaker (Berner, 2003:122). På det tekniska fältet blir informanterna därför direkt i en underlägsen position, i förhållande till avsaknaden av makt att påverka fältet inifrån. Sundin (1997:261–262) menar att spelreglerna över teknikens organisering skapas av män.

Slutligen belyses obalansen inte tillräckligt från institutionens sida vilket på så vis kan hjälpa att, omedvetet eller medvetet, vidmakthålla normaliseringen av könsobalansen. Informanterna saknar även det symboliska inflytandet vilket gör det ännu svårare att undvika en normalisering av könsobalans. Det kan bero på att tillgängliga strategier för förändring inte verkar vara tillräckliga för att bryta den symboliska maskuliniteten inom teknikfältet.

7.2.2 Stämning LTH

Effekterna av normaliseringsprocessen resulterar i att de flesta av informanterna anser att det inte råder en dålig stämning mellan studenterna på LTH på grund av denna könsobalans. Det kan bero på att normaliseringsprocessen gör att ojämlikheten till stor del upplevs som osynlig. Exempelvis nämner informant 3 att man blir "otroligt hemmablind" och inte märker att antalet tjejer är så få. Hon berättar om hur förvånad hon blev under en övning av att läraren gick direkt fram till henne utan att frågande ropa hennes namn från hjälplistan, tills hon insåg att hennes namn var det enda kvinnliga som stod på tavlan. Utöver detta berättar informant 3 också att hon kan få en chock om hon går till en del av LTH, exempelvis Biomedicinskt centrum, där det är fler tjejer överlag. Informant 6 menar i sin tur att hon upplever att många killar är medvetna om det ojämställda läget på LTH och vill motverka det. Informant 5 är också positivt överraskad över att det inte är sådan machostämning som hon förväntat sig. Denna positiva stämning visar dels på effekterna av normaliseringen som gör obalansen till ett 'icke-problem'. Det kan förstås av båda könen bidrar till att upprätthålla en slags genusstruktur (Berner, 2003:120). Samtidigt är informanternas medvetenhet, om att dem har vant sig, ett tecken på att de själva till viss del finner sig i den underordnade strukturen, där männen har satt gränserna för tekniken både symboliskt och rent konkret i årtionden (Sundin, 1997).

Dock tycker informant 1 och 7 att det ibland kan upplevas vara en viss grabbig stämning, med stundvis något sexistiskt skämt. Men det verkar informanterna uppleva som ett undantag snarare än en regel. Det visar ändå på hur den manliga miljön ibland tar sig i uttryck, vilket blir ännu tydligare när det gäller fördomar. Förutom den ganska övergripande fördomen att civilingenjörsprogram är nördiga och svåra, nämner informant 1, 4 och 7 fördomen om en kille med mjukisbyxor som sitter i en källare vid en dator. Även om de påpekar att det är en fördom som stämmer på en ytterst liten del, så hade de själva den bilden innan de började sina olika inriktningar. Några av informanterna påpekar dock ibland förekomsten av konversationer kring olika gaming-ämnen bland de manliga studiekamraterna, i vilket de själva inte är lika insatta och därmed upplevs en slags distansering. Både

fördomarna och gaming-konversationerna fastställer ytterligare den ingrodda symboliska maskuliniteten och den bild som målas upp av teknikens värld. Det kan göra det svårare för kvinnor att identifiera sig med området, eftersom bilden inte passar in i den kvinnliga identitet de socialiserats in i (Faulkner 2003).

7.3 Kvotering och arbetsroller

Kvotering var en fråga som uppkom hos dem allra flesta informanterna genom spekulation kring deras framtida arbetssökande och arbetsplats. Både problematik och fördelar lyfts och därför blev det ett övervägande ämne i diskussionen gällande framtid.

7.3.1 Fördelar och nackdelar som kvinna

Frågan om kvotering anser många av informanterna är svår att svara på. De flesta ser både fördelar och nackdelar med en sådan särbehandling. Informanterna 1, 2, 3 och 7 uttrycker att de märkt ett skifte till att få in fler kvinnor inom civilingenjörssyrken, men att de fått känslan att det delvis är för att företag vill se bra ut på papper och utåt. Informanterna 1, 4, 5 och 6 nämner att de anser att det kan vara en fördel att vara kvinna på arbetsmarknaden. Delvis för att de är eftertraktade i och med kvotering, informant 7 säger exempelvis att lärare sagt till henne:

“...arbetsmarknaden är som bäst för er, ni kommer få sjukt mycket pengar, alla vill ha er. Och sen såhär; du som är tjej /.../ du kommer få alla jobb och alla vill ha dig, och lalala. Så jag har aldrig varit nervös [för att få jobb] ...”

Det visar hur kvotering kan ge en viss trygghet inför att kliva in på arbetsmarknaden även om de flesta helst inte vill bli inkvoterade. Informant 1 säger till exempel: “Åh det är aldrig okej att baseras på ens kön, för en kille har aldrig valt att vara kille och en tjej har inte valt att vara en tjej. Ändå får vi grejer utefter det liksom”. Dock uttrycks det av nästan alla att kvotering ändå kan vara nödvändigt i nuläget för att driva igenom en förändring på en större skala. Informant 6 anser att det är “superviktigt” med kvotering och övervägande positivt, men kunde ej ge några direkta exempel. Medan informant 5 är ganska emot kvotering och vill att man endast väljs in på prestation, men hon uttrycker även att det är en svår fråga att ta ställning till. Exempelvis berättar hon om när hon tidigare har jobbat inom IT och gick på möten med högre uppsatta manliga IT-chefer som säljare: “[det var] såhär en fördel för att jag verkade så otroligt oskyldig, eh för att jag var 19-årig tjej och var väldigt ofarlig. Men också en nackdel för att jag var 19-årig tjej och verkade väldigt okunnig”. Det belyser

dubbelheten unga kvinnor kan möta på en arbetsmarknad som till stor del är dominerad av män. Att samtidigt kunna hävda sig och bli tagen seriöst men ändå inte känna att man får framgång endast på grund av sitt kön är en balansgång informanterna troligtvis kommer behöva parera.

Sedan påpekar informant 1 att en till fördel som kvinna är att företag och politiker vill få in ett 'kvinnligt perspektiv' inom civilingenjörsyrken, vilket även tidigare forskning framhäver (Berner, 2003:180; Viefers et al. 2006:17). Dock kritiserar Faulkner (2003:38), genom sin forskning, att en strävan mot att endast få in kvinnors stereotypiskt 'mjuka' egenskaper inte reducerar den symboliska maskuliniteten inom tekniken. Istället kan en sådan homogeniserad bild av kvinnor i tekniken snarare agera hindrande än att lyfta kvinnor inom fältet som ej passar den bilden och definitionen av ett så kallat "kvinnligt perspektiv".

Informanternas syn på kvotering kan ytterligare förstås med hjälp av Bourdieus teori. Genom att utvidga kapitalbegreppet skulle det kunna föreslås att informanterna till viss del ser kön som en form av kapital för att kunna placera sig på det teknikfältet. Informant 7 ger ett exempel om en manlig chef på hennes extrajobb som var "lite såhär tjej-positiv", och att hon själv reagerade på att det var många kvinnor på det företaget, något som de ordinarie anställda inte verkade reflektera över till samma grad. Det beskriver hur kvotering kan få ens kön att bli en form av kapital. Däremot är de flesta informanternas övergripande inställning till kvotering i så fall en antydning om att kapital borde vara könsneutralt, och att det kulturella kapitalet snarare blir viktigare för att röra sig i det sociala rummet.

7.3.2 Kvinnofällan

När det kommer till ämnet karriär råder den en någorlunda likhet mellan svaren. Informanterna 1, 2, 4 och 7 menar att karriärsklättring inte är prioriterat, utan de uttrycker snarare att det är själva arbetsuppgifterna som ska vara givande och utvecklande. Informant 5 menar att en viss typ av arbetsroll med roliga uppgifter skulle kunna få henne att karriärsklättra. Det är endast informanterna 3 och 6 som uttrycker att de vill satsa på karriären i första hand. För dem flesta är även det sociala och interaktion med andra viktigt på en arbetsplats. Informant 1 uttrycker speciellt att hon inte vill ha ett rent tekniskt jobb med exempelvis endast programmering utan mer varierade arbetsuppgifter med olika projekt. Just när det kommer till vilken typ av arbetsroll informanterna kommer hamna i, uttrycker informant 2 och 7 en problematik, nämligen "kvinnofällan". Det innebär att kvinnor tenderar att stanna i projekt- och testroller och undvika både chefspositioner och de rent tekniska

arbetsuppgifterna, något de till viss del fått information om från universitetet och arbetsmarknaden. "Kvinnofällan" kan förstås med hjälp av begreppet teknikens dikotomi, alltså en uppdelning av det manliga och kvinnliga inom det tekniska fältet (Faulkner refererad i Berner, 2004:44), vilket i sin tur resulterar i en uppdelning i arbetsrollerna därinom. Kvinnliga egenskaper anses mer passande för exempelvis projektledning samt att kvinnor tenderar att föredra och trivas i den typen av roller, samt tilldelas dessa i större utsträckning än män (Berner, 2003:184). Även informanterna bekräftar det, när de talar om vilka som ofta är drivande vid grupparbeten - de själva.

En annan aspekt av "kvinnofällan" är när det kommer till att starta familj, vilket det råder någorlunda delade meningar om mellan informanterna. Informant 7 uttrycker en stark önskan om att starta familj inom en närmare framtid och värdesätter det mer än karriären, samt känner sig förberedd för att inte hamna i kvinnofällan vad det gäller ansvarsfördelning med partnern. Likadant känner informanterna 1, 2, 4 och 5 för ämnet (informant 3 har ej besvara frågan), om än inte inom lika snar framtid. Endast informant 6 uttrycker en distans till familjelivet och normen kring att det ska vara en del av livslinjen. Hon vill istället se hur långt hon kan ta sig i karriären och när hon är nöjd där börja fundera på familj först då.

Många av informanterna tror att kombinationen av karriär och familjeliv är svår. Eftersom ens prioriteringar ändras, samt flexibiliteten, vilket gör att karriären stannar upp. Detta bekräftar även tidigare forskning som ett problem, eftersom konkurrenterna blir de barnlösa och flexibla karriärsökarna (Berner, 2003:195). Det kan i sin tur återigen förstås med hjälp av Bourdieu, eftersom familjelivet begränsar många kvinnor i erhållandet av nytt kapital. Att ha familj tar tid, tid som andra kan använda för att vidareutbilda sig, nätverka och tjäna mer pengar. Alltså, familjelivet kan resultera i att informanterna får en begränsad rörlighet i det sociala rummet, speciellt inom det tekniska fältet (Bourdieu, 1993:263–265). Informanterna uttrycker även själva detta uppehåll i livet, då de flesta tror att det innebär att karriären stannar upp och i värsta fall börjar gå lite bakåt. Informant 3 tror att hon kommer förväntas nätverka utanför jobbet, till exempel på after work-event, för att gå framåt i karriären. Dock tycker hon att kvinnor verkar ta mer familjeansvar och oftare prioriterar familj framför sådana tillfällen jämfört med män. Detta leder i sin tur att den sammansvetsade gruppen på en arbetsplats då kanske blir de män som nätverkar oftare med varandra. Samtidigt uttrycker några av informanterna ett visst hopp om att jämställdhet vad det gäller föräldradighet och vabbning är något som ständigt utvecklas framåt och när tiden väl kommer för dem kommer det se annorlunda ut.

Vad som är intressant kring familjefrågan är just att många informanterna hade väldigt utförligt genomtänkta svar, trots deras unga ålder och tankar om att det gäller en bra bit in i framtiden. Det är alltså ett ämne de har behövt fundera på och ta ställning till redan nu, något deras manliga klasskamrater troligen inte har behövt göra. Informant 1 menar på att det oftare är killar som uttrycker sig om karriär och hur de vill satsa på det, utan en tanke på att starta familj förrän betydligt senare. Det i sig är ett privilegium för män, fortsätter informant 1, eftersom de rent biologiskt kan skaffa barn vid en högre ålder samt att karriärsbeslutsamheten kan bero på en viss förväntan på manlig framgång inom teknik. Medan informant 5 menar på att många av hennes kvinnliga klasskamrater redan tagit sabbatsår med olika jobb i större utsträckning än killarna. Därmed är de också mer medvetna om vad det innebär att jobba heltid samt vad som är värt för dem i prioriteringar kring arbetet.

Men det är den här förväntan på dubbla roller, som de flesta informanterna redan är inställda på, som bör belysas. Just att de behöver har övervägt valet mellan karriär och familjeliv, där de antingen parerar de båda rollerna eller prioriterar det ena. Detta kan visa på att många av dem kommer från bakgrunder med mer könstraditionella normer, där kvinnor i deras omgivning haft familjen i fokus och delvis karriären i periferin. Men hjälp av begreppet habitus kan det förklara varför vissa av informanterna redan nu känner att det är en självklarhet att de kommer prioritera familj framför karriär, redan innan de har hunnit påbörja den första. Från sitt habitus har de troligen med sig en förväntan på ett visst livsförlopp kopplat till just familjelivet. Något som i sin tur deras manliga klasskamrater inte verkar ha behövt fundera på i samma utsträckning. På så vis antyder det om hur reproduktionen av könsroller görs på ett tidigt stadium.

7.4 Prestation och självbild

I detta stycke kommer analysen ta ett mer mikroperspektiv i studiet av informanternas självbild och uppfattning. Här bortses samhällseliga strukturer som har tagits i hänsyn innan och istället ses det till hur individen skapar sin egen självbild i interaktion med sin omgivning, ur ett socialpsykologiskt perspektiv.

7.4.1 Engagemang

När det kommer till engagemang i studentlivet, beskriver informant 1 det som att det är väldigt lätt att vara med men också att inte vara med. Att det är det sociala utbytet som är motivationen är många eniga om. Informanterna som inte valt att engagera sig så mycket

beskriver engagemanget som en social bubbla man måste ta sig igenom, vilket kräver att man är ganska utåtriktad och är villig att lägga ner en del tid på det. Informanterna 2, 4, 6 och 7 tycker också att det är en viss typ av människa som engagerar sig inom sektionerna vilket gör att det blir väldigt homogent. Stor del av informanterna menar på att det också är fler tjejer som engagerar sig trots sin underrepresentation. När informant 7 fick frågan om varför hon tror att det är så, svarade hon:

“Jag kommer ihåg att när man var yngre så pratades det mycket om att tjejer vi försökte vara de perfekta tjejerna och att man alltid... och det har man väl ändå lite känt igen sig i att man alltid ska träna, och man skall plugga, och man ska alltid ha jättemycket vänner och man ska vara snygg hela tiden och lalala. Jag tror det är väl lite samma sak med engagemang, det är ju en grej som du borde göra, säger alla när man börjar. Och då kanske man sitter där och; ja då måste jag göra engagemang också.”

Detta kan bekräftas genom tidigare forskning som visar att kvinnor generellt sett uppfostras till att vara mer utseendefixerade, personorienterade, samt sociala men än dock timida (Berner, 2003:121–122). Med denna uppfostrans krav i bagaget träder våra informanter in på LTH bara för att mötas av ännu fler sådana. Eftersom män generellt uppfostras till tuffhet, aktivt handlande och saklighet, har det i sin tur resulterat i en avspegling på de tekniska utbildningarna eftersom de är skapade av män för män (Berner, 2003; Sundin, 1997). Med hjälp av Meads begrepp (1995:120) generaliserade andra kan förståelse ges för hur dessa förväntningar skapas.

Som redan etablerats är LTH och teknikens värld mansdominerad. Genom den generaliserade andra förstår därför informanterna sitt eget jag genom de rådande attityderna inom teknikfältet, som utgår från det manliga idealet. Pressen att leva upp till den generaliserade andra blir därmed en dubbel roll. Informanterna måste leva upp till de kvinnliga idealen som de socialiserats till, samtidigt som de ska anpassa sig efter de nya krav som läggs på dem i samband med studier i de tekniska domänerna. Det kan förstås genom reflexivitet (Mead, 1996:108), där informanterna anpassar sig själva för att leva upp till de förväntningar som finns. Att ständigt analysera sig själv och sitt beteende kan därför leda till denna press, som informant 7 nämner, och skapa en självbild som sätter höga krav och uppfattning om att man måste prestera konstant. Det här kan antyda att vissa av informanterna försöker leva upp till ett “duktiga flickan”-ideal.

7.4.2 Det dubbla jaget

De flesta av informanterna påpekar att tjejer är drivna överlag, men att de flesta av LTH:s studenter också är det. Till exempel informant 2, 3, 6 och 7 uttrycker att tjejerna ofta är mer planerande och drar i saker när det kommer till grupparbeten, medan killar är lite mer ”slappa”. Informant 2 menar att det kan bero på:

“... [att] om man ska välja de här utbildningarna som tjej, så är det verkligen såhär det är verkligen att man har tänkt igenom valet väldigt mycket. För att det är inte så många tjejer som går där och såhär det är inte en självklarhet kanske att hålla på med såna här tekniska grejer för många tjejer. Och då är man ganska driven i sig när man väl är tjej och kommer till de utbildningarna. Medans för killar så är det såhär ‘aja jag kan väl läsa [inriktning]’, inte för att så självförtroendemässigt, men det är nog en annan självklarhet att göra det som kille. Och då blir det en större blandning på personligheterna [bland killar] mer än vad tjejer”.

Tidigare forskning bekräftar att tjejer är mer ambitiösa vad det gäller ett intresse för de sociala aspekterna och sambanden inom tekniken (Salminen-Karlsson, 2003:156). Vid frågan gällande vem som är drivande i grupparbeten svarade alla informanter att de anser sig själva vara drivande, några menade även de anser att tjejer är det i mer mån än vad killar är det. Person 6 menar på att det kan bero på att många killar är sämre på kommunikation än vad kvinnor är och person 7 beskriver klassrummet från tidigare utbildning: “...killarna har alltid varit längst bak och chillat liksom. Så då har man behövt dra i dem, och man har fortsatt behövt dra i dem i högstadiet och gymnasiet. Så dem är väl vana vid det att bli dragna liksom”. Med hjälp av Meads teori kan det förstås som att det redan är en viss typ av tjej som ansöker till tekniska utbildningar. Redan innan har de behövt leva upp till en generaliserade andra om en förväntan på ansvarstagande och ambition. Detta vidareutvecklas och anpassas genom de sociala interaktionerna som de möter på LTH, vilket fortsätter ställa samma förväntningar om än mer tydligt. För det finns numera en problematik som nämnts tidigare kring den så kallade kvinnofällan i att kvinnor tilldelas just mer planerande arbetsroller, så som projektledning, eftersom de generellt anses vara duktigare på det (Berner, 2003:184).

En problematik i detta kan förstås genom Meads definition av Jaget, alltså när individen objektifierar och definierar sig själv i relation till sin omvärld (Mead, 1995: 112). Om nu informanterna ständigt haft en generaliserade andras förväntningar gällande att vara ambitiösa och planerade, kommer detta till sist bli en del av deras egen definition av sig själva. Det kan i sin tur leda till ett snävare intresse vad gäller arbetsroller, eftersom de ser sig

själva som mer passande för projektroller än kanske de mer rent tekniska arbetsrollerna. Vilket eventuellt inte vore fallet om de förväntningarna inte hade funnits från början.

Informanterna 1, 6 och 7 nämner att eftersom deras umgängeskrets mest består av killar kan de ibland uppleva att de själva har “blivit en av grabbarna”. Informant 6 uttrycker en viss saknad efter fler kvinnliga kompisar:

“... jag kan tycka att med tjejer så diskuterar man lite andra grejer än med killar. Jag älskar mina killkompisar och så här, men dom är som ett gäng isbjörnar typ *skratt*. Men jag vet typ på förfester många gånger så det blir väldigt grabbigt. Och ibland så funderar jag bara jag har typ blivit en grabb med dom *skratt*”.

Hennes uttryck kring att blivit en av grabbarna kan förstås av tidigare forskning. Det pekar på att det för kvinnliga studenter på tekniska utbildningar blir vanligt med medvetna eller omedvetna strategier som tonar ner kvinnlighet, och därmed reproduceras även traditionella mönster i teknikens värld (Salminen-Karlsson, 2003:165–166; Engström 2015:162,168). Därför kan uppfattningen om att ha “blivit en grabb” förstås med hjälp av begreppet rollövertagande (Mead, 1995:70–71). Eftersom informanterna är i en miljö som är övergripande maskulin, kan de lättare se sig själva genom dessa maskulina perspektiv och därigenom ta över rollen som “grabbig”. Dels för att passa in, dels för att skapa ett jag som gör det lättare att hantera sin studiemiljö och leva upp till det manliga idealet på LTH. Den här strävan gäller även för de manliga studenterna. Informant 6 ger ett exempel på ett grupparbete där killarna sökte manlig bekräftelse av de andra manliga deltagarna i gruppen gällande diskussion kring arbetet. De bortsåg till större del från de kvinnliga deltagarnas åsikter, eftersom de inte kunde bekräfta det Jaget killarna eftersträvar på samma sätt som de manliga deltagarna kunde (Mead, 1995:112). I motsats till killarnas skapande av deras Jag blir det för kvinnorna snarare ett skapande av en dubbel självbild. Just på grund av att de förblir kvinnor men förväntas till viss del avsäga sig sin kvinnlighet, vilket resulterar i att de måste parera båda könsidealerna.

När informanterna resonerade kring könsrättvisor eller diskriminering var det många som först sa ett påstående, men sedan rättade sig själva med uttryck som “men jag vet inte riktigt”, “kanske”, eller “jag tror det i alla fall”. Trots att informanterna är medvetna om sin underrepresentation på sina utbildningar, så har de överlag en försiktig framtoning när de diskuterar ämnet. Detta skulle kunna förstås med hjälp av Meads begrepp “I” och ”Me” (Mead, 1995:132–135). Eftersom “I” är vår spontana reaktion, alltså informanternas upplevelser om att där finns könsskillnader och viss diskriminering, kan man i sin tur förklara

själva rättningen med hjälp av "Me". "Me" är samhällets samlade attityder som hela tiden är närvarande. Tidigare forskning har påvisat att samhället socialiserar kvinnor in i en roll där de ska vara hänsynstagande, timida och vilja vara till lags (Berner, 2003:121–122). Det kan i sin tur förklara varför informanterna rättar sig själva efter deras ganska kritiska uttryck kring könsskillnaderna, som för att reglera deras "I" efter det stereotypiska kvinnliga idealet. Det påvisar att samhällets krav och förväntningar ständigt är närvarande hos informanterna.

8. Diskussion

I detta avsnitt kommer analysen diskuteras utifrån våra tankar och reflektioner kring de lyfta ämnena. Det mest framträdande slutsatserna kommer sammanfattas för att besvara forskningsfrågan. Slutligen presenteras förslag på framtida forskning kring ämnet.

8.1 Sammanfattning

Denna uppsats har undersökt upplevelser av att vara kvinnlig student på LTH. Som svar på frågeställningen lyfts delar av de olika teman som angivits i analysen. Informanterna som deltog i denna undersökning var tämligen lika som individer, och upplever även det själva gentemot andra kvinnliga studenter på LTH. Eftersom det tekniska fältet inte är öppet för alla, så är denna uttalade homogenitet inte underlig. Under intervjuerna har vi förundrats över hur lätt informanter har anpassat sig efter sin underrepresentation, trots medvetenhet och kunskap kring ämnet kön och teknik. Det kan bero på att när dessa informanter umgås med andra studenter som har liknande bakgrunder, kunskaper och umgänge som de själva, blir det desto lättare att acceptera och anpassa sig till verkligheten som den är.

Normaliseringen av könsobalansen är en övervägande faktor som formar hur informanterna förhåller sig till och upplever sin studiemiljö på LTH. På grund av den uttalade homogeniteten blir det kanske svårare för informanterna att se sig själva från ett utomstående perspektiv. Därmed kan informanterna bli mer accepterande för den normaliseringsprocess de alla ingår i, och själva belyser som en väsentlig del av sin upplevelse. Underrepresentationen som initialt beskrivs av många av informanterna har nu gått från obekvämt till det normala. Men frågan är om det är den tekniska sfären som har förändrats, eller om det är informanterna som tvingats adaptera sig därefter?

Som tidigare redovisats är ett sätt informanterna hanterar sin verklighet genom att skapa och förhålla sig till dubbeljaget. Detta kanske informanterna själva inte uppfattar eller håller med om, men det skulle kunna bero på att de redan är integrerade i teknikfältet och

i den självbild de skapat inom det. Genom dubbeljaget kan de både definiera och anpassa sig till de förväntningar som ställs på dem, redan innan och under sin tid på LTH, men också försöka förstärka deras egen position och roll som kvinna på teknikfältet. Huruvida detta är positivt eller negativt kan ses utifrån både tid och kontext. Det blir en slags strategi för att kunna röra sig i och ta sig an det mansdominerade området. Problematiken ligger i att risken finns att denna strategi förblir nödvändig i många år till, därför att den tekniska domänen inte möter kvinnorna halvvägs och anpassar sig till dem likaså. En sådan långdragen förväntad ansträngning från de kvinnliga civilingenjörerna, kan resultera i att utvecklingen förblir stillastående och aldrig rör sig framåt.

Två ämnen vi vill lyfta, eftersom tidigare redovisad forskning inte lyfter dessa väsentligt, är angående kvotering- och familjefrågorna. När det kom till ämnet kvotering var informanterna både för och emot det. Tolkningen som gjordes kring att kön blir ett slags kapital, är intressant eftersom det både kan ses som en fördel eller nackdel för kvinnorna. På grund av den dubbelsidighet som kvotering innebär, kan det nu innebära en lättare och tryggare väg in i tekniken för informanterna. Men om kön som kapital fortgår kan det snarare bli ett hinder, eftersom dess effekter kan bli en ond cirkel som i sin tur skapar mer klyftor mellan könen inom tekniken. När sedan kom till ämnet familj var det intressant att så många av informanterna hade ett väl genomtänkt svar trots sin unga ålder. Vilket i sin tur påvisar ett visst typ av habitus, där informanterna vuxit upp med en bild av hur deras liv kan komma att bli. Det var överraskande både med hänsyn till skillnaden gentemot deras manliga klasskamraters familjesyn, och hur de samtidigt delvis håller på att bryta sig loss från den traditionella kvinnorollen genom att delta i det tekniska fältet.

Som svar på vår frågeställning tolkar vi att upplevelsen som underrepresenterad kvinnlig civilingenjörstudent är nyanserad, och flera faktorer spelar in i att leva i teknikens manliga värld. Det är en egen bubbla i vilken den homogena populationen och könsordningen vidhåller en viss normalitet, samtidigt som den sätter en underliggande press på informanterna. Den kan ta sig uttryck genom både förväntan på det dubbla jaget, kvotering och frågan kring att kombinera familj och karriär. Det som ändå står ut är att upplevelsen för det mesta beskrivs som en positiv miljö att befinna sig i, där en ny mer medveten generation män delvis bidrar till detta. Sammanfattningsvis är informanternas förhoppningar om framtiden trots allt ljus, där de tror att deras ställning kommer förbättras och deras position på teknikfältet bli allt mer självklar.

Avslutningsvis poängteras att informanterna är en grupp synnerligen beundransvärda kvinnor. De har valt att ta sig an den resa och utmaningen av vad det innebär

att vara kvinna på det tekniska fältet; historisk skapat av män, för män och upprätthållen av män. Informanterna är en del av den generation kvinnor som sakta men säkert bryter ner den sega symboliska maskuliniteten vad det gäller teknik och kön. En process vi redan vet har varit och kommer vara långdragen. Dessa informanter är därför essentiella pusselbitar i det invecklade problem av könsnormer som så många människor har byggt upp och fortsätter att upprätthålla. Men för varje ny bit som läggs till i kartläggningen av de nya idealen, desto mer närmar vi oss en förändring.

8.2 Förslag på framtida forskning

Eftersom denna uppsats inte har haft kapaciteten eller tidsramen att göra en mer utvecklad studie kring ämnet kvinnor på LTH, kommer det nu ges förslag på vidare forskning. Till att börja med vore det intressant att bredda undersökningen med ett större urval. Förslagsvis med en kvantitativt stödjande undersökning för att få mer representativitet. Genom detta skulle ännu djupare förståelse av forskningsfrågan kunna erhållas, samt hitta nya ämnen som kanske är relevanta för framtida forskning. För en kontrasteffekt vore det intressant att undersöka mäns upplevelse på LTH för att kunna jämföra med kvinnornas upplevelse. Vidare hade det också kunnat vara relevant att intervjua män om deras upplevelse att vara underrepresenterade på till exempel samhällsvetenskapliga utbildningar, för att se hur de hanterar att vara en minoritet.

Om man skulle undersöka den problematik denna uppsats lyft, alltså att vi lever i ett samhälle där människor i tidig ålder dras till intressen utefter de förväntningar som finns på deras kön, så leder det till att de identifierar sig själva mer med vissa ämnen än andra. Det skulle krävas en betydligt större undersökning som skulle kunna leda till satsningar och statlig involvering, för att exempelvis könsneutralisera skolan, och det i sin tur kanske till och med samhället. Det är ett projekt som kommer ta generationer, men som är ytterst nödvändigt för att en förändring faktiskt ska ske vad gäller kvinnors närvaro på det tekniska fältet. Förändringen går framåt, och vi har kunskaperna och möjligheterna för att lyckas med en sådan.

“I ett ansvarsfullt postindustriellt samhälle kan mäns och kvinnors livsmönster tänkas konvergera på ett nytt sätt, där traditionellt manliga mönster inte längre är norm. För att nå dit måste både arbetsliv och utbildningar förändras; de måste kunna möta kraven på flexibilitet, omsorg och ansvar, både lokalt och i ett globalt sammanhang” - (Berner, 2003:253).

9. Referenser

- Berner, B. (Red.) (1997). *Gendered practices: Feminist Studies of Technology and Society*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Berner, B. (Red.) (2003). *Vem tillhör tekniken? - kunskap och kön i teknikens värld*. Lund: Arkiv Förlag/A-Z förlag.
- Berner, B. (2004). *Ifrågasättanden - Forskning om genus, teknik och naturvetenskap*. Linköping: UniTryck.
- Becker H. S. (2008). *Tricks of the Trade – Yrkesknep för samhällsvetare*. Stockholm: Liber.
- Bourdieu, P. (1993). *Kultursociologiska texter*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. (1992). *An invitation to reflexive sociology*. Cambridge: Polity.
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2:5 Uppl. Stockholm: Liber.
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. 2 uppl. Malmö: Gleerups utbildning.
- Delaryd, C. (2019). Fler kvinnor blir civilingenjörer – men ökningen går långsamt. Hämtad 2020-04-05 från <https://www.nyteknik.se/ingenjorskarriar/fler-kvinnor-blir-civilingenjorer-men-okningen-gar-langsamt-6949127>
- Engström, S. (2015). Female Students Who Succeed within Higher Technical Education – When and Why They Choose and Who They Are. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 167, 161–169. Doi: 10.1016/j.sbspro.2014.12.657
- Fangen, K. & Sellerberg, A. (2011). *Många möjliga metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Faulkner, W. (2003). Teknikfrågan i feminismen. I B. Berner (Red.), *Vem tillhör tekniken?: kunskap och kön i teknikens värld* (s. 23-51). Lund: Arkiv Förlag/A-Z förlag.
- Folkhälsomyndigheten. (2020). Covid-19. Hämtad 2020-04-28 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/>
- Johansson, T. & Lalander, P. (2013). *Vardagslivets socialpsykologi*. Stockholm: Liber AB.

- Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien. (2019). *Teknisk obalans? Kvinnor och män i teknik*. Hämtad 2020-04-29 från <https://www.iva.se/globalassets/bilder/projekt/vera/teknisk-obalans-man-och-kvinnor-i-teknik.pdf>
- Lunds Tekniska Högskola. (2018). Studentlivet på LTH. Hämtad 2020-04-03 från <http://www.lth.se/utbildning/studera-ett-program/studentliv/>
- Lunds Tekniska Högskola. (2019a). Om LTH: vision mål och strategi. Hämtad 2020-04-03 från <http://www.lth.se/omlth/vision-maal-och-strategier/>
- Lunds Tekniska Högskola. (2019b). Om LTH: LTH i korthet. Hämtad 2020-04-03 från <http://www.lth.se/omlth/lth-i-korthet/>
- Lunds Tekniska Högskola. (u.å.). Om LTH. Hämtad 2020-04-03 från <http://www.lth.se/omlth/>
- Mead, G. H. (1995). *Medvetandet, jaget och samhället - från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Lund: Grahns Boktryckeri AB.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Newbury Park, CA: Sage.
- Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie, om analysarbete i kvalitativ forskning*. Studentlitteratur.
- Riney, M. R., & Froeschle, J. (2011). Socialization processes of engineering students: differences in the experiences of females and males. *Administrative Issues Journal: Education, Practice, and Research*, 2(1), 96–106. Doi: 10.5929/2011.2.1.9
- Salminen-Karlsson, M. (2003). Hur skapas den nya teknikens skapare?. I B. Berner (Red.), *Vem tillhör tekniken?: kunskap och kön i teknikens värld* (s. 145-172). Lund: Arkiv Förlag/A-Z förlag.
- Statistiska Centralbyrån. (2016). *Hög utbildning går i arv*. Hämtad 2020-04-28 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2016/Hog-utbildning-gar-i-arv/>
- Statistiska Centralbyrån. (2019). *Vilka utbildningar ger jobb? - Arbetsbarometern 2019*. Hämtad 2020-04-28 från

https://www.scb.se/contentassets/36a62b9e79ff4d4d9428bc961230117f/uf0505_2019a01_am78br1903.pdf

- Sundin, E. (1997). Gender and Technology: Mutually Constituting and Limiting. I B. Berner (Red.), *Gendered Practices: Feminist Studies of Technology and Society* (s. 249–268). Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- TT Nyhetsbyrå. (2019, 7 april). Forskare: kvinnor värderas lägre. *Svenska Dagbladet* [SvD]. Hämtad 2020-04-27 från <https://www.svd.se/en-tusenlapp-mindre-till-kvinnliga-ingenjorer>
- Van Langen, A., Bosker, R., & Dekkers, H. (2006). Exploring cross-national differences in gender gaps in education. *Educational Research and Evaluation*, 12(2), 155-177. Doi: 10.1080/13803610600587016
- Viefers, S., Christie, M. F., & Ferdos, F. (2006). Gender equity in higher education: why and how? A case study of gender issues in a science faculty. *European Journal of Engineering Education*, 31(1), 15–22. Doi: 10.1080/03043790500429948

10. Bilagor

10.1 Bilaga 1

Intervjuguide	
Namn: Informant nummer: Utbildning: Ålder: Termin:	
Dåtid	
Föräldrar Hem Skola Fritid	Vad har dina föräldrar för utbildning? Upplever du att dina föräldrar påverkade ditt val av utbildning? Var är du uppvuxen? Har du syskon? Studerar dem? Varför valde du din gymnasieutbildning? Hade du någon hobby på fritiden?
Nutid	
Boende Val av utbildning Klassrummet Studentliv/Engagemang Fritid LTH	Var bor du nu? Typ av boende Hur valde du din pågående inriktning? Hur ser det ut i klassrummet? Vem sitter du med? Räcker du upp handen (varför/varför inte?) Vilka är och hur är lärarna? Grupparbete? Deltar du i studentlivet? (varför/varför inte?) Hur är upplevelsen inom studentlivet? Vilka umgås du med, vilka är dina närmaste? Vad gör du på fritiden? Extrajobb?

	<p>Hur är stämningen på LTH?</p> <p>Finns det några fördomar om ditt program och vilka som studerar där?</p>
Framtid	
<p>Söka jobb</p> <p>Arbetsplats</p> <p>Lön/position</p> <p>Familj</p>	<p>Hur känner du kring att söka jobb, varför? Vad tror du kommer vara den största konkurrensfaktorn?</p> <p>Vad är viktigt för dig på en arbetsplats? Vad har du för förväntningar?</p> <p>Vad tror du kommer ha för kollegor? Tror du kommer ha manlig eller kvinnlig chef? Kan du tänka dig att själv ta en chefsposition i framtiden?</p> <p>Tror du att du kommer ha likvärdig lön som dina kollegor (samma arbetsuppgifter)? Är du bekväm med att löneförhandla?</p> <p>Tror du/vill du klättra inom det företag du hamnar hos? Tror du det kommer vara lätt/svårt?</p> <p>4. Känner du oro över att kombinera familj/karriär?</p>

10.2 Bilaga 2

Etik-formulär

Lunds Universitet

Sociologia Institutionen

Kandidatuppsats av: Josefine Grönlund & Amanda Nilsson

1. Syfte

Forskaren skall informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte.

Syftet med denna undersökning är att samla information kring att vara kvinnlig student på LTH. Deltagaren kommer intervjuas om sina subjektiva upplevelser och intervjumaterialet kommer användas i uppsatsens analys. Intervjun kommer transkriberas. Det är frivilligt att delta och deltagaren kan när som helst under processen avbryta sin medverkan (även efter färdig intervju). I så fall raderas allt insamlat material. Uppsatsmaterialet kommer slutligen finnas tillgängligt på Uppsöks databas.

2. Medverkan

Deltagare i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan (och när/om de vill lämna undersökningen).

Samtycke från deltagaren måste ges innan påbörjad intervju. Intervjun kommer spelas in om samtycke för detta ges, annars är det endast intervjuarens

anteckningar som används. Samtycke måste ges för hela processen, och deltagaren kan själv bestämma om, hur länge och på vilka villkor de ska delta. Inga negativa påföljder eller påtryckningar får bli vid avbruten medverkan.

3. Konfidentialitet

Uppgifter om alla i en undersökning ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem.

Deltagaren kommer vara anonym genom att anges som en siffra istället för namn. Även utbildning eller år av utbildning kommer inte heller att anges i uppsatsen. Likaså kommer bakgrundsinformation att anonymiseras, så att deltagaren förblir oidentifierbar. Informationen som insamlas vid intervjun kommer endast vara tillgänglig för forskarna. Efter färdigställd uppsats kommer insamlat material att raderas.

4. Nyttjandekravet

Uppgifter insamlade om enskilda personer skall endast användas för forskningsändamål.

Materialet kommer endast användas i forskningssyfte och för skapande av kandidatuppsats. Det kommer inte att publiceras i några andra sammanhang, plattformar eller behandlas på olämpligt vis.